

Riksförbundet Svensk Trädgårds rådgivare svarar på dina frågor
tisdagar, onsdagar och torsdagar kl 9–12, onsdagar dessutom kl 13–16.
Ring 08-758 86 36 eller e-posta radgivning@tradgard.org

Trädgårdsplan
av Björn Enocson.

Entréträdgården sedd från väster.

BILD: BJÖRN ENOCSON

Tips på träd och buskar önskas

FRÅGA: Mitt hus är under ombyggnad, vilket även påverkat trädgården. Nu behöver jag hjälp att välja träd eller buskar mellan hus och gata. Se markering A, B, C, D och E i bifogad plan. Denna del av trädgården upplever jag som kal och öppen, även om det finns en oxelhäck närmast gatan. De får inte bli alltför stora, och speciellt inte på plats D och E, men ändå ge dekorativ grönska. Vill varken ha formklippta eller klotformade växter och inte heller barrträd. Favoriter är lönn och lind. Platsen är hyfsat ljus, men rätt blåsig. Hur mycket jord behöver lite större träd och vilket avstånd är lämpligt mellan träd, buskar och oxelhäcken? Jag bor i Halland.

SVAR: Till plats A och B väljer du samma trädart, förslagsvis skogslind, *Tilia cordata* 'Rancho', för enhetlig karaktär. Denna sort blir inte så stor, ca 10–12 m hög, och får en förhållandevis smal krona med en beräknad bredd på sex meter. Ett vindtåligt träd, som även sägs få mindre angrepp av bladlöss och därmed honungsdagg än andra lindar, men inget är garanterat. Som entréträd, till plats C, föreslås silveroxel, *Sorbus incana* E. Detta träd blir 6–8 m högt och 4–5 m brett, med en formstark, pyra-

midal krona. Bladen är mörkgröna med vitt filthår på bladundersidorna, vilket ger trädet ett silvrigt och livligt intryck, när det blåser. Fruktsättningen är sparsam. Silveroxel både harmoniserar och bryter av mot den befintliga oxelhäcken.

Välj träd på högstam och av större kvalitet, för snabbare karaktär. Träden planteras 1,5–2 m från oxelhäcken. Växtbäddarna görs ca 1,5 m breda och 0,6 m djupa. Gör bäddarna något upphöjda över befintlig marknivå och använd mineraljord (grusig jord) under rotklumparna, så att de inte sjunker onödigt mycket.

Till yta D rekommenderas kompletterande oxelhäck för att rama in och dela av infarten. I marknivå avgränsas tomten förslagsvis med en bred fris av gatsten mot gatan.

I yta E föreslås en gruppering med enhetlig, marktäckande vegetation och uppstickande flerstamig buske, som t ex höstdekorativ körsbärsbenved, *Euonymus planipes* (2–3 m hög) i lägre vegetation av tåligt och fint getris, *Diervilla lonicera*. Personligen skulle jag dock plantera vintergrön krypidegran, *Taxus baccata* 'Repandens', som marktäckare. Jag gillar barrväxter och den gröna stomme de då skulle ge entrén året om. Idegran kan man beskära och korta in, om den bryter ut sig för mycket, med bibehållen karaktär. Gör en rejäl växtbädd, som behåller fukten till växterna, även här.

BILD: E-PLANTÄK FÖRENING

Hoppas att dessa tips hjälper, men naturligtvis finns det många fler alternativ!

Silveroxel.

När beskärs korstörne och blomsterkornell?

FRÅGA: När kan man göra en lätt beskärning på korstörne 'Sunburst', alltså korta in grenarna en aning. Jag vet att man inte ska klippa i en 'Sunburst', men det är tvunget! När kan man gå lös på en blomsterkornell, typ ta bort någon grövre gren, som pekar åt gaket håll. Bor i Blentarp (södra Skåne).

SVAR: Frågan kommer från södra Sverige där korstörne, *Gleditsia triacanthos* 'Sunburst', och blomsterkornell, *Cornus florida*, eller koreansk blomsterkornell, *C. kousa*, är fullt härdiga och växer bra. Då kan man utgå från om växten är blödande eller inte. Ingen av dessa växter är blödande, vilket gör att beskärning på senvintern är lämpligast. Anledningen till att jag förespråkar denna tid i detta fall, är

följande; det är enklare att se hur grenarna går i växten, när det inte är någon bladmassa i vägen. Du kan enklare säga eller klippa av dem på lämpligt ställe. Det är oftast torrare luft, vilket gör att sårytorna utsätts för mindre mängd skadliga svampsporer, innan de hunnit torka till.

Skulle samma fråga komma från någon, som bor där dessa växter knappt är härdiga, blir svaret annorlunda. Då måste

man i stället ta mer hänsyn till risken för frysskador och överlevnad. Och då blir rådet att beskära i juli–augusti, när växten är i full tillväxt och grenar som frusit, lätt ses. De sårytor som blir vid beskärningen kommer att torka omgående. Växten hinner bilda en skyddande hinna över sårytan innan det blir kallt igen. Det går att ta fram fler positiva, respektive negativa, saker för respektive beskär-

Vad döljer sig i såret på äppelträdet?

FRÅGA: Det finns sår på vårt äppleträd, på två ställen på samma gren. Vad kan det vara, vad gör vi åt det?

SVAR: På bilden ser jag att det är fruktträdskräfta, *Nectria galligena*. Det är en vanligt förekommande skadesvamp på fruktträd och vissa lövträd, både i hemträdgård och offentliga planteringar. Sitter angreppet på en mindre gren, som i det här fallet, är det en fördel att ta bort den grenen. Den smittade grenen eldas sedan upp eller läggs i soporna, för svampsporer kan spridas från den angripna grenen under lång tid. Studier vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, har visat, att sporer från fruktträdskräfta sprids redan vid fem plusgrader och under större delen av året. Sitter såret på en huvudgren eller på stammen, bör man skära rent det med en vass kniv, in på frisk ved, och sedan eventuellt behandla sårytan med sårvas eller lacbalsam, för att förhindra uttorkning av sårytan. Bortskurna bark- och vedrester ska eldas upp, då dessa kan sprida svampen. Rengör alltid redskapen efteråt med rödsprit, för att ta död på eventuella svampsporer. Nu har du gjort vad du kan för att motverka spridning till andra träd. För att undvika nya angrepp i ditt infekterade träd,

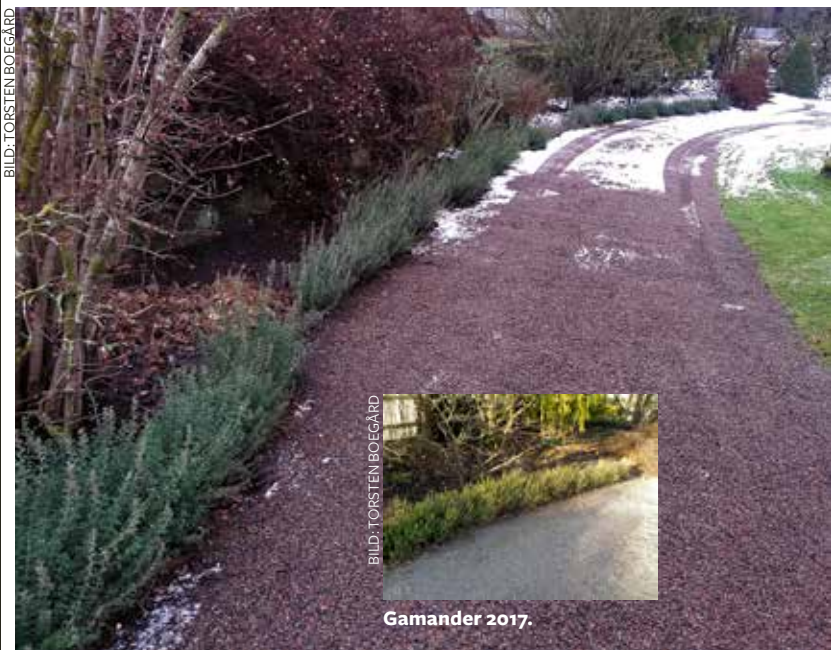
Äppelträd angripet av fruktträdskräfta.

ska du gynna trädet så mycket som möjligt genom rätt gödsling, vattning, dränering och beskärning. Svampen kan finnas latent i fruktträdet i väldigt många år, utan att bryta ut, men blir trädet stressat på grund av att det inte trivs, kan angrepp blossa upp inifrån, det har man nu konstaterat vid SLU. Nu läggs mycket energi på att få fram nya äpelsorter som är goda, lättodlade och mer motståndskraftiga mot fruktträdskräfta. Har du ett väldigt angripet träd kan det vara läge att byta ut det mot ett nytt.

ningstidpunkt. Viktigast att komma ihåg är att samma växtslag kan behöva behandlas olika, beroende på hur kraftigt exemplaret växer och hur bra det trivs. Alla växter går att beskära bara man tänker efter före, och klipper eller sågar på rätt ställe.

Blommande koreansk blomsterkornell 'Milky Way'.

Hur beskärs en 50-årig gamanderhäck?

Gamander 2018.

FRÅGA: En 20 m lång, låg häck med gamander finns längs vår garageinfart i Ängelholm. Häcken är över 50 år gammal och har nog aldrig blivit klippt. Nu känns den alltför utbredd och frågan är, hur mycket den tål att klippas? Den står i sandjord.

SVAR: Det finns olika arter och sorter av gamander, som tillhör släktet *Teucrium*. Jag förmodar att detta är den rena arten, *Teucrium chamaedrys*, den som heter gamander på svenska. Den är, botaniskt sett, en halvbuske och den tål kraftig beskärning. Men är plantorna 50 år, vilket är fantastiskt, kan brytningsförmågan på de vedartade grenarna ha blivit sämre. Men din häck ser vital och fin ut. Det ska inte vara några problem att beskära tillbaka den och få den att bryta nytt och svara med god nytillväxt. Men det är en fördel om det finns gröna blad under beskärningssnitten. Man kan testa på några plantor och se, hur de svarar på nedskärning och ta beslut utifrån det, om man vill vara säker. Man

vill ju inte riskera en så fin häck! Resten av häcken beskärs sedan nästa vår, om svaret blev bra.

Beskär häcken strax innan den börjar växa på våren. Se till att plantorna har bra tillgång på vatten efter beskärningen, under försommaren.

Grenarna är nu vedartade med ålderskaraktär och nytillväxten kommer att vara mer sladdrig, innan den har förvedat sig. Det finns då risk för att häcken lägger sig och ändå brer ut sig. Eftersom denna fråga ställdes förra våren, kan man se det goda resultatet på bifogad bild. Förutom att gamander är mer eller mindre vintergrön, blommar den dessutom vackert och kan rekommenderas på väl-dränerad, varm jord i stora delar av landet, både som friväxande och som klippt, låg häck. 🌸

BILD: LISE-LOTTE BJÖRKMAN

Blommande gamander.

BILD: HENRIK BODIN